

ZWIERZĘTA

Ciekawostki o sarnach: 36 sprawdzonych faktów

Ciekawostki zebrał: Marcin Balana · Opublikowano: 21.10.2026 · Zaktualizowano: 21.10.2026 · Zweryfikowano: 21.10.2026

Sarna europejska (*Capreolus capreolus*) to jeleniowaty, który jako jedyny znany gatunek kopytnych ma diapauzę zarodkową: po rui w lipcu i sierpniu zarodek przez 4–5 miesięcy rozwija się bardzo powoli. W Polsce w obwodach dzierżawionych przez koła łowieckie, czyli w 95% obwodów łowieckich w kraju, żyło w 2024 r. ok. 820 tys. saren według monitoringu Stacji Badawczej PZŁ w Czempieniu. Kozioł co roku zrzuca i odbudowuje poroże, które rzadko przekracza 25 cm.

NAJWAŻNIEJSZE W SKRÓCIE

- Sarna europejska jest jedynym znanym gatunkiem kopytnych z diapauzą zarodkową, która trwa 4–5 miesięcy.
- Zarodek sarny rośnie od września do grudnia z ok. 0,5 mm do ok. 4 mm średnicy, swobodnie unosząc się w macicy.
- W obwodach dzierżawionych w Polsce żyło w 2024 r. ok. 820 tys. saren, a w sezonie 2023/24 odstrzelono tam ok. 185 tys.
- Średnia masa poroża kozłów w Polsce wzrosła z 259 g w 2006 r. do 350 g w 2023 r.
- Na kozły w Polsce poluje się od 11 maja do 30 września, a na kozy i kozłeta od 1 października do 15 stycznia.
- Sarna europejska biegnie z prędkością do ok. 60 km/h.
- W Wielkiej Brytanii sarny w XVIII w. prawie wymarły w Anglii i Walii, a według szacunku z 1995 r. żyło ich tam ok. 500 tys.

Czym jest sarna europejska?

1 Sarnę europejską opisał Karol Linneusz w 1758 r.

Sarna europejska (*Capreolus capreolus*) została opisana naukowo przez Karola Linneusza w 1758 r. w dziele „Systema naturae”, pod nazwą *Cervus capreolus*. Jako miejsce typowe gatunku baza Mammal Diversity Database podaje Szwecję. Ta sama baza zalicza sarnę do rodziny jeleniowatych (*Cervidae*) i wymienia łącznie 39 nazw i synonimów, pod którymi gatunek pojawiał się w literaturze naukowej.[1]

Źródło: American Society of Mammalogists, Mammal Diversity Database: *Capreolus capreolus*, Data odczytu: 2026.10.20

2 Ile jest gatunków saren?

Na świecie żyją 2 gatunki saren: sarna europejska (*Capreolus capreolus*) i większa od niej sarna syberyjska (*Capreolus pygargus*), podaje Encyclopaedia Britannica. Łacińska nazwa *Capreolus* znaczy „mała koza”, bo sarna europejska ma mniej więcej wielkość kozy, wyjaśnia brytyjska organizacja People’s Trust for Endangered Species. W bazie Mammal Diversity Database sarna

europejska ma też angielską nazwę „western roe deer”, czyli sarna zachodnia.[2][3][1]

Źródła: Encyclopaedia Britannica, Roe deer , Data publikacji: 1998.07.20, Data odczytu: 2026.10.20; People's Trust for Endangered Species, Roe deer , Data odczytu: 2026.10.20; American Society of Mammalogists, Mammal Diversity Database: Capreolus capreolus , Data odczytu: 2026.10.20

3 Ile waży sarna?

Sarna europejska mierzy w kłębie 60–75 cm i waży zwykle 10–25 kg, podaje brytyjskie Mammal Society. Materiały szkoleniowe Lasów Państwowych podają długość ciała sarny 95–140 cm i masę do ok. 25 kg. Tatrzański Park Narodowy opisuje, że samiec sarny, zwany kozłem lub rogaczem, osiąga 25–30 kg.[4][5][6]

Źródła: The Mammal Society, Roe deer , Data odczytu: 2026.10.20; Lasy Państwowe, Rozpoznawanie tropów, odchodów i żerowania przez zwierzęta łowne (stan prawny na 28.02.2022 r.) , Data odczytu: 2026.10.20; Tatrzański Park Narodowy, Zwijacz Kozica M., Zwijacz Kozica T., Jeleniowate, czyli zwierzyna płowa , Data odczytu: 2026.10.20

4 Na jakich wyspach nie ma saren?

Sarna europejska zamieszkuje Europę z wyjątkiem 4 dużych wysp: Korsyki, Irlandii, Sardynii i Sycylii, podaje Mammal Diversity Database. Na wschodzie zasięg gatunku obejmuje zachodnią Rosję, Ukrainę, Turcję, Kaukaz oraz części Syrii, Iraku i Iranu. W Libanie i Izraelu sarna europejska wymarła. Na Czerwonej liście IUCN gatunek ma status najmniejszej troski (Least Concern).[1]

Źródło: American Society of Mammalogists, Mammal Diversity Database: Capreolus capreolus , Data odczytu: 2026.10.20

5 Jak szybko biega sarna?

Sarna europejska potrafi biec z prędkością do 37 mil na godzinę, czyli ok. 60 km/h, podaje brytyjska organizacja Woodland Trust. Zaskoczona sarna ucieka długimi susami, a jej biały zad, który mają osobniki obu płci, wyraźnie miga w czasie ucieczki. Spłoszona sarna może też wydać ostrzegawczy dźwięk przypominający szczekanie.[7]

Źródło: Woodland Trust, Roe deer , Data odczytu: 2026.10.20

6 Jak rozpoznać trop sarny?

Trop sarny europejskiej ma 3–4 cm szerokości i do 5 cm długości, podają materiały szkoleniowe Lasów Państwowych. Sarna porusza się najczęściej stępem, a jej krok ma wtedy 60–80 cm. W biegu zostawia odciski bardzo oddalone od siebie, z wyraźnie odchylonymi racicami. Odchody sarny są walcowate, mają 10–16 mm długości i 7–10 mm grubości.[5]

Źródło: Lasy Państwowe, Rozpoznawanie tropów, odchodów i żerowania przez zwierzęta łowne (stan prawny na 28.02.2022 r.) , Data odczytu: 2026.10.20

Poroże kozła

7 Kiedy sarna zrzuca poroże?

Kozioł sarny europejskiej zrzuca poroże w październiku lub listopadzie, a nowe poroże jeleniowatych rośnie zwykle 3–4 miesiące, podaje Centrum Informacyjne Lasów Państwowych. Starsze kozły zrzucają poroże wcześniej niż młodsze. Rosnące poroże okrywa miękka skóra, tzw. scypuł, którą kozioł zdziera, ocierając poroże o gałęzie i młode drzewka. Według The Wildlife

Trusts scypuł schodzi wiosną.[8][9]

Źródła: Centrum Informacyjne Lasów Państwowych (Nadleśnictwo Grodzisk), Poroże a rogi , Data odczytu: 2026.10.20; The Wildlife Trusts, Roe deer , Data odczytu: 2026.10.20

8 Poroże sarny ma najwyżej 20–25 cm

Poroże sarny europejskiej ma najwyżej 20–25 cm długości, rośnie prosto ku górze i nie jest mocno rozgałęzione, podaje Tatrzański Park Narodowy. Brytyjska organizacja PTES także opisuje je jako krótkie, rzadko dłuższe niż 25 cm. Najmocniejsze poroże kozły mają zwykle w wieku 4–6 lat. W odróżnieniu od pustych w środku rogów poroże jest tworem kostnym, pełnym w środku.[6][3][8]

Źródła: Tatrzański Park Narodowy, Zwijacz Kozica M., Zwijacz Kozica T., Jeleniowate, czyli zwierzyna płowa , Data odczytu: 2026.10.20; People's Trust for Endangered Species, Roe deer , Data odczytu: 2026.10.20; Centrum Informacyjne Lasów Państwowych (Nadleśnictwo Grodzisk), Poroże a rogi , Data odczytu: 2026.10.20

9 Poroże polskich kozłów jest coraz cięższe

Średnia masa poroża kozłów sarny europejskiej w Polsce wzrosła z 259 g w 2006 r. do 350 g w 2023 r., wynika z monitoringu Stacji Badawczej Polskiego Związku Łowieckiego w Czempiniu. Raport „Sytuacja zwierząt łownych w Polsce” za 2024 r. opisuje ten wzrost jako wyraźny. Według tego samego raportu liczebność saren w Polsce od 2019 r. pozostaje stabilna.[10]

Źródło: Panek M., Kolasiński M., Stacja Badawcza PZŁ w Czempiniu, Sytuacja zwierząt łownych w Polsce – wyniki monitoringu, rok 2024 , Data odczytu: 2026.10.20

10 Sarna polna jest cięższa od leśnej

Kozły sarny polnej na Opolszczyźnie miały o ponad 1,5 kg większą masę ciała i o ok. 30 g cięższe poroże niż kozły sarny leśnej, wykazało badanie opublikowane w 2015 r. Jeszcze niedawno sarnę polną uważano za wynik sztucznego podziału, a późniejsze badania potwierdziły istnienie 2 ekotypów. Sarny polne cały rok żyją na polach i żerują m.in. na życie, lucernie, grochu i pszenicy.[11][5]

Źródła: Wajdzik M. i in., Charakterystyka cech fenotypowych samców saren na terenie Opolszczyzny , Data odczytu: 2026.10.20; Lasy Państwowe, Rozpoznawanie tropów, odchodów i żerowania przez zwierzęta łowne (stan prawny na 28.02.2022 r.) , Data odczytu: 2026.10.20

Ciąża z przerwą: rozród sarny

11 Sarna jest jedynym kopytnym z diapauzą zarodkową

Diapauzę zarodkową, czyli okres spowolnionego rozwoju zarodka przed zagnieżdżeniem w macicy, opisano u ponad 100 gatunków ssaków, ale wśród kopytnych ma ją tylko sarna europejska. Podają to autorzy przeglądu z 2021 r. w „Reproduction, Fertility and Development”, a potwierdza artykuł z 2024 r. w „Communications Biology”. Praca z 2021 r. przedstawia sarnę europejską jako model doświadczalny do badań nad diapauzą zarodkową u ssaków.[12][13]

Źródła: van der Weijden V.A. i in., Embryonic diapause in mammals and dormancy in embryonic stem cells with the European roe deer as experimental model , Data publikacji: 2021.01.08, Data odczytu: 2026.10.20; Rüegg A.B. i in., Developmental progression continues during embryonic diapause in the roe deer , Data publikacji: 2024.03.05, Data odczytu: 2026.10.20

12 Ile trwa ciąża sarny?

Ciąża sarny europejskiej trwa 10 miesięcy, ale przez ok. 4 miesiące zarodek prawie się nie rozwija, podaje Tatrzański Park Narodowy. Ruja i owulacja przypadają na okres od połowy lipca do połowy sierpnia, a zarodek zagnieżdża się w macicy dopiero od grudnia. Według artykułu w „Communications Biology” z 2024 r. diapauza trwa w tym czasie 4–5 miesięcy.[6][13]

Źródła: Tatrzański Park Narodowy, Zwijacz Kozica M., Zwijacz Kozica T., Jeleniowate, czyli zwierzyna płowa , Data odczytu: 2026.10.20; Rüegg A.B. i in., Developmental progression continues during embryonic diapause in the roe deer , Data publikacji: 2024.03.05, Data odczytu: 2026.10.20

13 Zarodek sarny rośnie z 0,5 do 4 mm

Zarodek sarny europejskiej w stadium blastocysty rośnie od września do grudnia z 0,5 mm do ok. 4 mm średnicy, podaje praca w „Reproduction, Fertility and Development” z 2021 r. Od początku sierpnia do końca grudnia blastocysty swobodnie unoszą się w macicy, nie łącząc się z nią. Diapauza kończy się gwałtownym przyspieszeniem rozwoju, które zbiega się z wydłużaniem się zarodka.[12]

Źródło: van der Weijden V.A. i in., Embryonic diapause in mammals and dormancy in embryonic stem cells with the European roe deer as experimental model , Data publikacji: 2021.01.08, Data odczytu: 2026.10.20

14 Zarodek sarny rozwija się także w czasie diapauzy

Zarodek sarny europejskiej złożony z około 3000 komórek tworzy w czasie diapauzy endodermę pierwotną, czyli nie zamiera całkowicie, wykazali badacze w 2024 r. Wyniki opublikowano w czasopiśmie „Communications Biology” pod tytułem mówiącym o ciągłym postępie rozwoju w czasie diapauzy. Już wcześniejsze obserwacje pokazywały, że zarodek sarny w tym okresie rośnie.[13]

Źródło: Rüegg A.B. i in., Developmental progression continues during embryonic diapause in the roe deer , Data publikacji: 2024.03.05, Data odczytu: 2026.10.20

15 Sarny mają ruję o 2–3 miesiące wcześniej niż inne jeleniowate w Wielkiej Brytanii

Sarny w Wielkiej Brytanii łączą się w pary pod koniec lipca i w sierpniu, 2–3 miesiące wcześniej niż inne jeleniowate na wyspach, podaje organizacja PTES. Materiały Lasów Państwowych opisują lipiec i sierpień jako miesiące rui, w których wśród saren panuje wielkie ożywienie. W tym czasie częściej na żer wychodzą kozy, bo kozy odpoczywają po wyczerpujących gonitwach.[3][5]

Źródła: People's Trust for Endangered Species, Roe deer , Data odczytu: 2026.10.20; Lasy Państwowe, Rozpoznawanie tropów, odchodów i żerowania przez zwierzęta łowne (stan prawny na 28.02.2022 r.) , Data odczytu: 2026.10.20

16 Ile młodych rodzi sarna?

Sarna europejska rodzi zwykle 2 młode, czasem 1 lub 3, między połową maja a połową czerwca, podaje brytyjskie Mammal Society. Młode sarny nazywa się kozłętami. The Wildlife Trusts opisuje je jako kozłeta z białymi plamkami na sierści, a Woodland Trust wyjaśnia, że cętkowane futerko maskuje je przed drapieżnikami i z wiekiem blednie.[4][9][7]

Źródła: The Mammal Society, Roe deer , Data odczytu: 2026.10.20; The Wildlife Trusts, Roe deer , Data odczytu: 2026.10.20; Woodland Trust, Roe deer , Data odczytu: 2026.10.20

17 Koźłą sarny staje na nogi ok. 1 godziny po urodzeniu

Koźłą sarny europejskiej potrafi chodzić chwiejnym krokiem już mniej więcej 1 godzinę po urodzeniu, podaje brytyjska organizacja PTES. Przez pierwszy tydzień życia koźłeta zwykle leżą ukryte w zaroślach, aż nabiorą sił, by chodzić za matką. Woodland Trust dodaje, że przez pierwsze miesiące życia matka zostawia je ukryte w wysokiej trawie.[3][7]

Źródła: People's Trust for Endangered Species, Roe deer , Data odczytu: 2026.10.20; Woodland Trust, Roe deer , Data odczytu: 2026.10.20

18 Dron z kamerą termowizyjną znalazł 22 z 24 koźłąt

Pilot drona z kamerą termowizyjną wykrył 22 z 24 oznakowanych radiowo koźłąt sarny europejskiej na polach przeznaczonych do koszenia, wynika z badania opublikowanego w 2026 r. w „Wildlife Biology”. Przeniesione koźłeta przeżyły co najmniej 4 dni. Według autorów nowoczesna produkcja paszy zwiększyła śmiertelność dzikich zwierząt przy koszeniu traw, a koźłeta sarny w razie zagrożenia nieruchomieją.[14]

Źródło: Kjellander P. i in., Thermal-UAV assisted detection and relocation of roe deer fawns in managed grasslands , Data publikacji: 2026.08.20, Data odczytu: 2026.10.20

19 Czujniki dymu wypłoszyły z łąk ponad 50% koźłąt przed koszeniem

W badaniu opublikowanym w 2025 r. najskuteczniejsze były elektroniczne odstraszacze akustyczne, zwłaszcza czujniki dymu: wypłoszyły ponad 50% koźłąt sarny europejskiej, a 36% koźłąt opuściło teren badań i nie wróciło do jego końca. Koszenie jest jedną z głównych przyczyn śmierci koźłąt w regionach rolniczych. Najmłodsze koźłeta, które ukrywają się w trawie, rzadziej opuszczają użytki rolne.[15][16]

Źródła: Stehr F.P. i in., Visual-acoustic wildlife deterrents as a supporting measure to prevent mowing-related mortality in roe deer fawns (zbiór danych) , Data publikacji: 2025.07.30, Data odczytu: 2026.10.20; Stehr F.P. i in., artykuł do zbioru danych , Data odczytu: 2026.10.20

Życie i zwyczaje sarny

20 Ile żyje sarna?

Sarna europejska może dożyć 16 lat, ale większość żyje ok. 7 lat, podaje brytyjskie Mammal Society. The Wildlife Trusts również podaje średnią długość życia sarny na 7 lat. Organizacja PTES ocenia maksymalną długość życia sarny na 20 lat, więc źródła różnią się w ocenie wieku najstarszych osobników.[4][9][3]

Źródła: The Mammal Society, Roe deer , Data odczytu: 2026.10.20; The Wildlife Trusts, Roe deer , Data odczytu: 2026.10.20; People's Trust for Endangered Species, Roe deer , Data odczytu: 2026.10.20

21 Ile zjada sarna?

Dzienne zapotrzebowanie pokarmowe sarny europejskiej to 3 kg żeru zielonego, a sarna polna zjada dziennie 4–5 kg soczystej karmy, podają materiały szkoleniowe Lasów Państwowych. W odróżnieniu od jeleni i danieli sarny wybierają rośliny, kierując się ich smakiem i zapachem. Wiosną i latem jedzą trawę, zioła oraz młode pędy drzew i krzewów, a według PTES zimą także wrzos, żółędzie, bluszcz i paprocie.[5][3]

Źródła: Lasy Państwowe, Rozpoznawanie tropów, odchodów i żerowania przez zwierzęta łowne (stan prawny na 28.02.2022 r.) , Data odczytu: 2026.10.20; People's Trust for Endangered Species, Roe deer , Data odczytu: 2026.10.20

22 Sarny w Tatrzańskim Parku Narodowym

W Tatrzańskim Parku Narodowym żyje około 100 saren europejskich, podaje park. Sarny występują tam od podnóża Tatr po piętro kosodrzewiny, ale najczęściej w lasach regla dolnego. Małe grupy tworzą tylko zimą, a kozły wczesną wiosną zaczynają walki o terytoria.[6]

Źródło: Tatrzański Park Narodowy, Zwijacz Kozica M., Zwijacz Kozica T., Jeleniowate, czyli zwierzyna płowa , Data odczytu: 2026.10.20

Sarny w Polsce

23 Ile saren żyje w Polsce?

W obwodach dzierżawionych przez koła łowieckie, czyli w 95% obwodów łowieckich w kraju, żyło w 2024 r. ok. 820 tys. saren europejskich, wynika z monitoringu Stacji Badawczej Polskiego Związku Łowieckiego w Czempiniu. To tylko o 6% mniej niż w szczytowym 2017 r. Zmiany liczebności saren w Polsce w latach 2023 i 2024 były niewielkie, poniżej 1% rocznie.[10]

Źródło: Panek M., Kolasiński M., Stacja Badawcza PZŁ w Czempiniu, Sytuacja zwierząt łownych w Polsce – wyniki monitoringu, rok 2024 , Data odczytu: 2026.10.20

24 Liczba saren w obwodach dzierżawionych wzrosła z 545 do 872 tys.

W latach 2001–2017 szacunkowa liczebność sarny europejskiej w obwodach dzierżawionych przez koła łowieckie w Polsce wzrosła z 545 tys. do 872 tys. osobników, podaje Stacja Badawcza Polskiego Związku Łowieckiego w Czempiniu. Po tym szczycie liczba saren ustabilizowała się na poziomie 831–835 tys. osobników w latach 2019–2022. W 2024 r. populację oceniono na ok. 820 tys.[10]

Źródło: Panek M., Kolasiński M., Stacja Badawcza PZŁ w Czempiniu, Sytuacja zwierząt łownych w Polsce – wyniki monitoringu, rok 2024 , Data odczytu: 2026.10.20

25 Ile saren odstrzelono w Polsce?

W roku łowieckim 2023/24 myśliwi odstrzelili w obwodach dzierżawionych w Polsce ok. 185 tys. saren europejskich, podaje Stacja Badawcza Polskiego Związku Łowieckiego w Czempiniu. To o 8% mniej niż w szczytowym sezonie 2017/18. Obecny poziom odstrzału saren jest blisko 1,5 raza wyższy niż na początku XXI w.[10]

Źródło: Panek M., Kolasiński M., Stacja Badawcza PZŁ w Czempiniu, Sytuacja zwierząt łownych w Polsce – wyniki monitoringu, rok 2024 , Data odczytu: 2026.10.20

26 Gdzie w Polsce poluje się na najwięcej saren?

Najwyższy odstrzał sarny europejskiej w przeliczeniu na 1000 ha powierzchni ogólnej zanotowano w okręgu wrocławskim Polskiego Związku Łowieckiego: 14,4 sztuki, podaje raport Stacji Badawczej PZŁ w Czempiniu za 2024 r. Najniższe pozyskanie miały okręgi białostocki (3,0), suwalski (3,3) i ostrołęcki (3,4). W okręgu wrocławskim odstrzał na tej samej powierzchni był więc ok. 5 razy wyższy niż w białostockim.[10]

Źródło: Panek M., Kolasiński M., Stacja Badawcza PZŁ w Czempiniu, Sytuacja zwierząt łownych w Polsce – wyniki monitoringu,

rok 2024 , Data odczytu: 2026.10.20

27 Kiedy w Polsce wolno polować na sarny?

Na kozły sarny europejskiej w Polsce wolno polować od 11 maja do 30 września, a na kozy i koźlęta od 1 października do 15 stycznia. Terminy te określa rozporządzenie Ministra Środowiska z 16 marca 2005 r. w sprawie określenia okresów polowań na zwierzęta łowne. Jego tekst jednolity ogłosił Minister Klimatu i Środowiska obwieszczeniem z 9 grudnia 2022 r. (Dz.U. z 2023 r. poz. 99).[17]

Źródło: Obwieszczenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 9 grudnia 2022 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie określenia okresów polowań na zwierzęta łowne, Dz.U. 2023 poz. 99 , Data odczytu: 2026.10.20

28 Ile saren żyje na Warmii i Mazurach?

W województwie warmińsko-mazurskim żyło 10 marca 2024 r. ok. 63,2 tys. saren europejskich, podaje Urząd Statystyczny w Olsztynie. W 2020 r. było ich 73,3 tys., a w 2015 r. 68,8 tys. W łowieckim roku gospodarczym 2024/25, liczącym od 1 kwietnia do 31 marca, odstrzelono tam 11 159 saren. Liczebność zwierząt łownych GUS podaje jako dane szacunkowe.[18]

Źródło: GUS, Urząd Statystyczny w Olsztynie, Rocznik statystyczny województwa warmińsko-mazurskiego, Dział XIII. Leśnictwo i łowiectwo , Data odczytu: 2026.10.20

29 Zagęszczenie saren różni się nawet 7-krotnie

Na Lubelszczyźnie zagęszczenie sarny europejskiej wahało się od 18 osobników na 1000 ha w Parku Krajobrazowym Lasy Janowskie do 122 osobników na 1000 ha w Poleskim Parku Narodowym, podaje artykuł z Uniwersytetu Rzeszowskiego. W Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Białymstoku zagęszczenie wynosiło od 17,1 do 117,6 saren na 1000 ha lasu. Według tych autorów zagęszczenie saren zależy w dużej mierze od bazy pokarmowej.[19][20]

Źródła: Mroczek J.R., Pączka G., Analiza zmian liczebności wybranych gatunków zwierząt łownych ekosystemów leśno-rolnych , Data publikacji: 2009.12.27, Data odczytu: 2026.10.20; Wawrzyniak P., Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Białymstoku, Gospodarka łowiecka w północno-wschodniej Polsce , Data odczytu: 2026.10.20

30 Ile tusz saren trafia do skupu dziczyzny?

Skup tusz sarny europejskiej w Polsce wzrósł z 1820 t w 2009 r. do 2258 t w 2021 r., czyli o 24%, wynika z analizy danych GUS opublikowanej w 2022 r. przez Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu. Tusze saren stanowiły 17–25,5% skupu dziczyzny pod względem ilości. W latach 2009–2021 ceny skupu tusz sarny wzrosły o 39%, choć w 2020 r. spadły o 28,1%.[21]

Źródło: Ankudo-Jankowska A., Starosta-Grała M., Rynek skupu dziczyzny w Polsce w latach 2009–2021 , Data odczytu: 2026.10.20

Sarny na drogach

31 Kiedy najczęściej dochodzi do zderzeń z sarnami?

Najwięcej zderzeń pojazdów z sarnami europejskimi w powiecie lubelskim zgłoszono w maju i październiku, a wiosną i jesienią łącznie 65,3%, wynika z analizy 153 przypadków z danych policji. Badanie opublikowano w 2014 r. Najwięcej wypadków, w których ginęły sarny, przypadało na maj,

i to w porach związanych ze wschodem i zachodem słońca.[22]

Źródło: Kitowski I., Łętowski J., Kępowicz M., Frequency, phenology and ecological factors in roe deer (*Capreolus capreolus* Linnaeus, 1758) – vehicle collisions in the Lublin County (East Poland) in the light of the police data , Data publikacji: 2014.03.06, Data odczytu: 2026.10.20

32 Sarna jest 8. najczęstszą ofiarą ruchu drogowego w Polsce

W ogólnopolskiej bazie obserwacji zwierząt zabitych na drogach sarna europejska zajęła 8. miejsce wśród najczęstszych ofiar, z 676 zgłoszeniami, wynika z analizy opublikowanej w 2026 r. w „Scientific Reports”. Sarny stanowiły 6,32% ssaków w tym zbiorze danych. Dane zebrali obywatele w ramach nauki obywatelskiej.[23]

Źródło: Wuczyński A. i in., Patterns of wildlife-vehicle collisions in Poland: a cross-taxonomic analysis of a nationwide citizen science dataset , Data publikacji: 2026.05.12, Data odczytu: 2026.10.20

33 W Chorwacji sarny to ok. 70% zderzeń ze zwierzętami

Sarny europejskie uczestniczyły w 70,1% kolizji pojazdów z dzikimi zwierzętami na drogach badanych w chorwackim regionie dynarskim, wynika z pracy opublikowanej w 2020 r. Zderzenia z sarnami zdarzały się istotnie częściej w nocy (37%) i o zmierzchu lub świcie (41%) niż w dzień (22%). Najwięcej kolizji odnotowano od kwietnia do sierpnia, a faza Księżyca nie miała na nie wpływu.[24]

Źródło: Vrkljan J. i in., Temporal Patterns of Vehicle Collisions with Roe Deer and Wild Boar in the Dinaric Area , Data publikacji: 2020.05.04, Data odczytu: 2026.10.20

Sarny w Wielkiej Brytanii

34 Około 300 lat temu sarny w Wielkiej Brytanii były bliskie wymarcia

Około 300 lat temu sarna europejska była w Wielkiej Brytanii bliska wymarcia, a jeszcze 100 lat temu występowała tam tylko lokalnie, podaje Game & Wildlife Conservation Trust. Według Mammal Society w XVIII w. sarny prawie wymarły w Anglii, Walii i południowej Szkocji, a w XIX w. ponownie wprowadzono je w południowej Anglii i Anglii Wschodniej.[4][25]

Źródła: The Mammal Society, Roe deer , Data odczytu: 2026.10.20; Game & Wildlife Conservation Trust, National Gamebag Census: Roe deer , Data odczytu: 2026.10.20

35 Ile saren żyje w Wielkiej Brytanii?

Populację sarny europejskiej w Wielkiej Brytanii szacuje się na około 500 tys. osobników: 350 tys. w Szkocji i 150 tys. w Anglii, podaje organizacja PTES. Game & Wildlife Conservation Trust podaje te same szacunki, pochodzące z pracy Harrisa i in. z 1995 r., oraz ok. 50 saren w Walii. Według GWCT wskaźnik pozyskania saren w Wielkiej Brytanii wzrósł w latach 1961–2009 o 660%.[3][25]

Źródła: People's Trust for Endangered Species, Roe deer , Data odczytu: 2026.10.20; Game & Wildlife Conservation Trust, National Gamebag Census: Roe deer , Data odczytu: 2026.10.20

36 Sarna to 1 z 2 rodzimych jeleniowatych Wielkiej Brytanii

W Wielkiej Brytanii żyje 6 gatunków jeleniowatych, ale rodzime są tylko 2: sarna europejska i jelen szlachetny, podaje Woodland Trust. Według tej organizacji łączna liczba jeleniowatych w Wielkiej Brytanii jest prawdopodobnie najwyższa od 1000 lat, a sarny już w XIX w. zniknęły z większości

kraju.[7]

Źródło: Woodland Trust, Roe deer , Data odczytu: 2026.10.20

Sarny w liczbach

Parametr | Wartość

Diapauza zarodkowa | 4–5 miesięcy

Wzrost blastocysty (wrzesień–grudzień) | z 0,5 mm do ok. 4 mm

Wysokość w kłębie | 60–75 cm

Maksymalna prędkość | ok. 60 km/h (37 mil/h)

Długość poroża | najwyżej 20–25 cm

Średnia masa poroża kozłów w Polsce | 259 g (2006) → 350 g (2023)

Liczebność saren w obwodach dzierżawionych w Polsce (2024) | ok. 820 tys.

Odstrzał saren w obwodach dzierżawionych w Polsce (2023/24) | ok. 185 tys.

Okres polowań na kozły | 11 maja – 30 września

Populacja saren w Wielkiej Brytanii (szacunek z 1995 r.) | ok. 500 tys.

Źródła danych: Communications Biology (Rüegg i in. 2024), Reproduction, Fertility and Development (van der Weijden i in. 2021), Mammal Society, Woodland Trust, Tatrzański Park Narodowy, Stacja Badawcza PZŁ w Czempiniu, Dz.U. 2023 poz. 99, PTES. Stan na 21 października 2026 r.

Mity i fakty o sarnach

FAŁSZ

„Sarna to samica jelenia”

Sarna europejska to osobny gatunek z rodzaju *Capreolus*, opisany przez Linneusza w 1758 r. Samiec sarny to kozioł, nazywany też rogaczem, a samica to koza.[1][6]

Źródła: American Society of Mammalogists, Mammal Diversity Database: *Capreolus capreolus* , Data odczytu: 2026.10.20; Tatrzański Park Narodowy, Zwijacz Kozica M., Zwijacz Kozica T., Jeleniowate, czyli zwierzyna płowa , Data odczytu: 2026.10.20

FAŁSZ

„Kozioł sarny ma rogi”

Kozioł ma poroże, czyli twór kostny pełny w środku, który zrzuca co roku w październiku lub listopadzie. Rogi, np. u bydła, są puste w środku, nie rozgałęziają się i nie są zrzucane.[8]

Źródło: Centrum Informacyjne Lasów Państwowych (Nadleśnictwo Grodzisk), Poroże a rogi , Data odczytu: 2026.10.20

CZĘŚCIOWO PRAWDA

„Ciąża sarny trwa 10 miesięcy, bo zarodek długo się rozwija”

Ciąża trwa ok. 10 miesięcy, ale przez 4–5 miesięcy zarodek przechodzi diapauzę i rozwija się bardzo powoli. Zagnieżdża się w macicy dopiero od grudnia.[6][13]

Źródła: Tatrzański Park Narodowy, Zwijacz Kozica M., Zwijacz Kozica T., Jeleniowate, czyli zwierzyna płowa , Data odczytu: 2026.10.20; Rüegg A.B. i in., Developmental progression continues during embryonic

diapause in the roe deer , Data publikacji: 2024.03.05, Data odczytu: 2026.10.20

FAŁSZ

„Samotne kozłę w trawie zostało porzucone przez matkę”

Kozłęta sarny przez pierwszy tydzień życia zwykle leżą ukryte, aż nabiorą sił, by chodzić za matką. W razie zagrożenia nieruchomieją, bo tak chronią się przed drapieżnikami.[3][14]

Źródła: People's Trust for Endangered Species, Roe deer , Data odczytu: 2026.10.20; Kjellander P. i in., Thermal-UAV assisted detection and relocation of roe deer fawns in managed grasslands , Data publikacji: 2026.08.20, Data odczytu: 2026.10.20

FAŁSZ

„Sarn w Polsce szybko ubywa”

Według monitoringu PZŁ w 2024 r. w obwodach dzierzawionych w Polsce żyło ok. 820 tys. saren, tylko o 6% mniej niż w szczytowym 2017 r., a zmiany w latach 2023 i 2024 nie przekraczały 1% rocznie.[10]

Źródło: Panek M., Kolasiński M., Stacja Badawcza PZŁ w Czempiniu, Sytuacja zwierząt łownych w Polsce – wyniki monitoringu, rok 2024 , Data odczytu: 2026.10.20

Źródła

1. American Society of Mammalogists, Mammal Diversity Database: *Capreolus capreolus*. Adres: <https://www.mammaldiversity.org/taxon/1006286>. Data odczytu: 2026.10.20.
2. Encyclopaedia Britannica, Roe deer. Adres: <https://www.britannica.com/animal/roe-deer>. Data publikacji: 1998.07.20. Data odczytu: 2026.10.20.
3. People's Trust for Endangered Species, Roe deer. Adres: <https://ptes.org/get-informed/facts-figures/roe-deer/>. Data odczytu: 2026.10.20.
4. The Mammal Society, Roe deer. Adres: <https://mammal.org.uk/british-mammals/roe-deer>. Data odczytu: 2026.10.20.
5. Lasy Państwowe, Rozpoznawanie tropów, odchodów i żerowania przez zwierzęta łowne (stan prawny na 28.02.2022 r.). Adres: <https://www.lasy.gov.pl/pl/informacje/aktualnosci/ruszaja-szkolenia-z-zakresu-szacowania-szkod-lowieckich/lekcja-nr-1-r-ozpoznawanie-tropow-stan-prawny-na-28-02-2022-r.pdf>. Data odczytu: 2026.10.20.
6. Tatrzański Park Narodowy, Zwijacz Kozica M., Zwijacz Kozica T., Jeleniowate, czyli zwierzyna płowa. Adres: <https://archiwum.tpn.pl/pl/pdf/1494>. Data odczytu: 2026.10.20.
7. Woodland Trust, Roe deer. Adres: <https://www.woodlandtrust.org.uk/trees-woods-and-wildlife/animals/mammals/roe-deer/>. Data odczytu: 2026.10.20.
8. Centrum Informacyjne Lasów Państwowych (Nadleśnictwo Grodzisk), Poroże a rogi. Adres: <https://grodzisk.poznan.lasy.gov.pl/documents/688738/40196972/poroze-vs-rogi-druk.pdf/3c0b841e-7af6-7163-0179-4462ec6ff879>. Data odczytu: 2026.10.20.
9. The Wildlife Trusts, Roe deer. Adres: <https://www.wildlifetrusts.org/wildlife-explorer/mammals/roe-deer>. Data odczytu: 2026.10.20.
10. Panek M., Kolasiński M., Stacja Badawcza PZŁ w Czempiniu, Sytuacja zwierząt łownych w Polsce – wyniki monitoringu, rok 2024. Adres: <https://czempin.pzlow.pl/wp-content/uploads/2024/12/SytuacjaZwierzyny2024.pdf>. Data odczytu: 2026.10.20.
11. Wajdzik M. i in., Charakterystyka cech fenotypowych samców saren na terenie Opolszczyzny. Wydawca: Acta Scientiarum Polonorum Silvarum Colendarum Ratio et Industria Lignaria. Wydanie: t. 14, nr 4, 2015. Strony: 347–358. Adres: <https://doi.org/10.17306/J.AFW.2015.4.29>. Data odczytu: 2026.10.20.

12. van der Weijden V.A. i in., Embryonic diapause in mammals and dormancy in embryonic stem cells with the European roe deer as experimental model. Wydawca: Reproduction, Fertility and Development. Wydanie: t. 33, nr 2, 2021. Strony: 76–81. Adres: <https://doi.org/10.1071/RD20256>. Data publikacji: 2021.01.08. Data odczytu: 2026.10.20.
13. Rüegg A.B. i in., Developmental progression continues during embryonic diapause in the roe deer. Wydawca: Communications Biology. Wydanie: t. 7, art. 270, 2024. Adres: <https://doi.org/10.1038/s42003-024-05944-w>. Data publikacji: 2024.03.05. Data odczytu: 2026.10.20.
14. Kjellander P. i in., Thermal-UAV assisted detection and relocation of roe deer fawns in managed grasslands. Wydawca: Wildlife Biology. Wydanie: 2026, nr 5, art. e01701. Adres: <https://doi.org/10.1002/wlb3.01701>. Data publikacji: 2026.08.20. Data odczytu: 2026.10.20.
15. Stehr F.P. i in., Visual-acoustic wildlife deterrents as a supporting measure to prevent mowing-related mortality in roe deer fawns (zbiór danych). Wydawca: Dryad. Adres: <https://doi.org/10.5061/dryad.g4f4qrg2f>. Data publikacji: 2025.07.30. Data odczytu: 2026.10.20.
16. Stehr F.P. i in., artykuł do zbioru danych. Wydawca: Ecological Solutions and Evidence. Adres: <https://doi.org/10.1002/2688-8319.70100>. Data odczytu: 2026.10.20.
17. Obwieszczenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 9 grudnia 2022 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie określenia okresów polowań na zwierzęta łowne, Dz.U. 2023 poz. 99. Adres: <https://api.sejm.gov.pl/eli/acts/DU/2023/99/text.html>. Data odczytu: 2026.10.20.
18. GUS, Urząd Statystyczny w Olsztynie, Rocznik statystyczny województwa warmińsko-mazurskiego, Dział XIII. Leśnictwo i łowiectwo. Adres: https://olsztyn.stat.gov.pl/files/gfx/olsztyn/en/defaultstronaopisowa/761/1/2/2025_dzial_13_lesnictwo_lowiectwo.pdf. Data odczytu: 2026.10.20.
19. Mroczek J.R., Pączka G., Analiza zmian liczebności wybranych gatunków zwierząt łownych ekosystemów leśno-rolnych. Wydawca: Polish Journal for Sustainable Development. Wydanie: t. 11, 2009. Strony: 183–188. Adres: <https://journals.ur.edu.pl/pol-j-sust-dev/article/download/10658/9666/20571>. Data publikacji: 2009.12.27. Data odczytu: 2026.10.20.
20. Wawrzyniak P., Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Białymstoku, Gospodarka łowiecka w północno-wschodniej Polsce. Adres: <https://ibs.bialowieza.pl/wp-content/uploads/2020/09/WAWRZYNIAC.pdf>. Data odczytu: 2026.10.20.
21. Ankudo-Jankowska A., Starosta-Grała M., Rynek skupu dziczyzny w Polsce w latach 2009–2021. Wydawca: Acta Scientiarum Polonorum Silvarum Colendarum Ratio et Industria Lignaria. Wydanie: t. 21, nr 1, 2022. Strony: 13–20. Adres: <https://doi.org/10.17306/J.AFW.2022.1.2>. Data odczytu: 2026.10.20.
22. Kitowski I., Łętowski J., Kępowicz M., Frequency, phenology and ecological factors in roe deer (*Capreolus capreolus* Linnaeus, 1758) – vehicle collisions in the Lublin County (East Poland) in the light of the police data. Wydawca: Journal of Animal Science, Biology and Bioeconomy. Wydanie: t. 32, nr 1, 2014. Strony: 9–17. Adres: <https://czasopisma.up.lublin.pl/jasbb/article/view/1105>. Data publikacji: 2014.03.06. Data odczytu: 2026.10.20.
23. Wuczyński A. i in., Patterns of wildlife-vehicle collisions in Poland: a cross-taxonomic analysis of a nationwide citizen science dataset. Wydawca: Scientific Reports. Wydanie: t. 16, art. 20754, 2026. Adres: <https://doi.org/10.1038/s41598-026-52546-z>. Data publikacji: 2026.05.12. Data odczytu: 2026.10.20.
24. Vrkljan J. i in., Temporal Patterns of Vehicle Collisions with Roe Deer and Wild Boar in the Dinaric Area. Wydawca: Croatian Journal of Forest Engineering. Wydanie: t. 41, nr 2, 2020. Strony: 347–358. Adres: <https://doi.org/10.5552/crojfe.2020.789>. Data publikacji: 2020.05.04. Data odczytu: 2026.10.20.
25. Game & Wildlife Conservation Trust, National Gamebag Census: Roe deer. Adres: <https://gwct.org.uk/research/long-term-monitoring/national-gamebag-census/mammal-bags-comprehensive-overviews/roe-deer/>. Data odczytu: 2026.10.20.